

A

171

—

—

x.

—

Schola triumphata per... Georg. Rakoci

Alba Iulia, 1638.

Kolossvári Egyetemi Könyvtár
Felzet: Régi Magyar Könyvtár 2063.

2063

SCHOLA TRIUMPHATA

Per

Illustrem & Magnificum Dominum,

D. GEORGIVM RAKOCI,

Filium Illustrissimi Transylvaniae Prin-
cipis primogenitum,

a. d. 15. Octobris, anno
M. DC. XXXVII.

Accinentibus fratre ipsius Illustri ac Magnifico
D. D. SIGISMUNDO RAKOCI, & reli-
quis Scholæ aulicæ discipulis,

In frequenti coronâ Illustrissimorum Transylva-
nia Principum, Procerum, & omnis ordinis spe-
ctatorum atq; auditorum.

OS (:) SO

ALBÆ-JULIÆ,

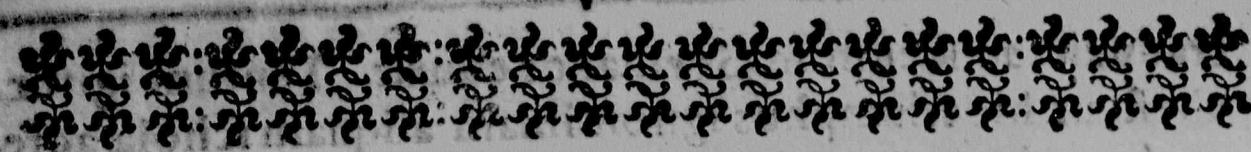
Ex Typographiâ Suae Celsitudinis.

M. DC. XXXVIII.

ERDELYI
MUZEUM
KÖNYVTÁRA

III 1934

PREFATIO.

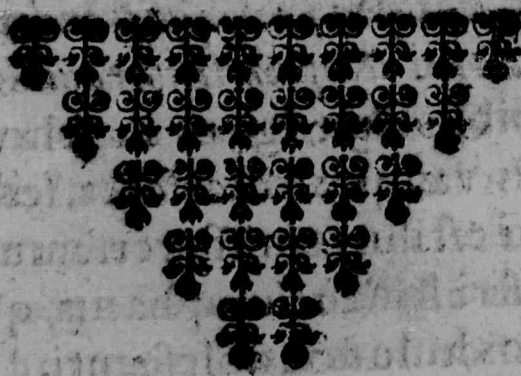
LECTORI BENEVOLO.

Uæ, malum, inquires, hæc Triumphalia? Scholam, quæ est officina pietatis ac humanitatis, & seminarium Reipublicæ juxta & Ecclesiæ, triumphari? Id verò indignum facinus. Sanè, inquam ego, indignum hoc foret facinus, si scholam spectes in ijs, quæ dixti, clogijs. Verùm aliam cum Senecâ hîc spectare te velim scholæ faciem. Sic igitur ille Stoicæ philosophiæ hyperaspistes epistolâ supra sexagesimam secundâ. *Erige te,* inquit, *Lucili, virorum optime, & relinque ludum istum literarium philosophorum, qui rem magnificentissimam ad syllabas vocant, qui animum minuta dicendo dimittunt & conterunt.* Et rursus epistolâ octogesimâ nonâ masculè, more nempe suo, ait: *Quidam illud de liberalibus studijs querendum judicaverunt, an virum bonum facerent. Ne promittunt quidem, nec hujus rei scientiam affectant.* Oportet igitur in scholis ita versari, ut non discamus scholæ, quod dici solet, sed vitæ, atque adeò ex scholarum carceribus emissi, versemur in luce reipublicæ. Hic nimirum est illè triumphatus, quem gratulamur Illustri & Magnifico huic adolescenti. Postquam enim ille meliores literas calidè ac frugaliter in scholâ aulicâ didicisset, suiq; profectûs specimen in solenni examine cum applausu auditorum edidisset, visum fuit faciendum Illustrissimo parenti, vestigia laudatissimi Imperatoris Valentiani hâc in re imitari: qui Gratianum filium suum adhuc impuberem ex disciplinâ Aufonij, viri doctissimi, in suam

traxit, ac secum in Germanos efluxit. Tantum igitur
 abest, ut hic triumphus ignominiam aliquam scholæ adfe-
 rat (quod in triumphatis hostibus usuvenire solet) ut è
 contrario gloriam ejus non uno modo augeat. In eo enim
 est scholæ gloria, ut non sit meta laboris, sed via, quam qui
 cum curâ insistant, veram virtutem & solidam beatitudi-
 nem haud inauspicato petessent. Quam gratiam stator
 scholarum O. M. largiatur omnibus, qui hæc reip. arma-
 mentaria facta recta cupiunt. Atque hoc est, quod te pau-
 cis volebam, mi lector. Tu ergo haud dubiè nostræ scholæ
 triumphatæ unâ mecum accines *Io pean!* Albâ Juliâ. 12.
 Januarij, anno Sospitatoris nostri M. DC. XXXVIII.

J. H. A.

GEOR.

GEORGIUS LAZAR.

Vnde tot hic homines? ingens hic unde tumultus?
 Contio tantorum sibi quid vult ista virorum?
 Nil vacui superest, impleta palatia, plena
 Curia, multiplices huc confluxere cohortes,
 Usque adeo ut sese feriant tundantque vicissim,
 Nec nisi laxato sit fas accedere cuiquam
 Ordine, per densas acies densasque catervas.
 Mirati multi postquam tam stricta viderent
 Agmina, spectantes quæ causa coegerit istos.
 Sperabant alij lautis convivium mensis,
 Quæ possint avidè jejunis sumere buccis,
 Atque mero dulci fauces implere calentes.
 Jam citharas pergunt alij reparare sonoras,
 Tympana grande tonant, sonitu quoque buccina rauco
 Mille movet risus, dat tibia mille cachinnos,
 Deducunt choreas quidam per plana salaces
 Compita, sed dapibus fauces pars magna vorandis
 Preparat. At talis vana est intentio vulgi.
 Non ea non nostri est conventus causa; recedat
 Hinc procul à nostrâ longè lateque catervâ,
 Pergat, & extremos hinc is transmigret ad Indos,
 Quem nugæ oblectant variæ, cui tota voluptas
 In stomacho est, & qui graviora negotia nunquam
 Curat, cum tali nobis cognatio nulla est.
 Non ea mens nostra est, sublimibus utitur alis,
 Alta petens humiles curas contemnit, & illa
 Scrutatur, superum quæ sunt mysteria divum.

A ;

Curat

Currit in his quæ sunt cæcis inclusa tenebris,
Nec nisi quos Pallas gremio lactavit in imo,
Militiæ aut docti magnâ Mavortis in aula
Secretum capiunt illud, quod ab æthere missum
Communi intendunt mortalibus edere voto
Cœlicolæ. Hinc passim tot convenere cohortes.
Scilicet astripotens Mavors splendentibus armis
Intonat, & recto disponit in ordine turmas,
Collocat à dextris, clypeis, thoracibus, hastis
Ornatos, pharetratus eques de parte sinistra
Ponitur, & figit varias hinc inde catervas;
Arte quidem tantâ ut cœli mirentur & astra.
Scilicet huic similem Titan non viderat ante
Pompam, nec toto similis fuit antea in orbe.
En pariter divos exornat Apollo sorores,
Carmina mille canunt Musæ, dulciq; Camœnæ
Ore melos resonant, feriunt sublimia cantu
Sidera, delectant radiantes lumina vultus.
Nec mirum est, hodie quoniam resplenduit aula
Martis, & à doctâ quæ nata est Pallade virtus
Festinat superas Mavortis visere turmas.
Nam properat Georgius magno splendore Rakoci
Patrem militiæ missis accedere Musis.
Quod velut è speculâ cœlorum sede supernâ
Mars perspexit, & hi proprijs quos pascit in ulnis.
Unde movent toto lætos in pectore motus.
Ergo sub tectis placidè residebimus istis.
Vos quid tanta velit turba, expectate, videte.

SIGISMUNDUS RAKOCI.

Ex quo ter quinos mihi dant numerare per annos

Fata

Fata dies, suavi captavi somnia mente;
Mœror nullus erat, semper sed sola voluptas,
Optima cunctarum rerum, latissima præstò
Adfuit, & faciem porrexit blanda serenam.
Gaudia sectari novi, dulcemque quietem
Percepi, semper licuit vixisse beato.
Quicquid perpetuâ clarus vertigine Titan
Lustrat, id omne meo sensi servire favori,
Damna nec ulla tuli, nec me lucrosa fefellit
Merces, unde solent muliebri more querelis
Tristibus, ac gemitu dubio, lachrymisque madere
Pectora. Me merito vocat omnis turba beatum;
Me pars magna hominum summo suspectat honore,
Miratur secum tacitus, me versat in ore
Quisque bonus, nostras certatim currit ad ædes.
Tam faciles habuisse Deos sibi quisque precatur.
Si mecum cuiquam liceat pepigisse fidele
Fœdus amicitiae, felici sorte potitus
Dicitur, huc etiam summo contendere sumptu
Conatur, nisi cui lumen rationis obumbrat
Stultitiæ caligo gravis, mentisque vigorem
Tollit, & ad vanos actus dementia pellit.
Non tamen inficior: multorum viscera pungit
Invidiæ stimulus, cujus sævissima pestis
Cogitat innocuis dirum miscere venenum,
Felices odit, virritem dente canino
Rodit, & assiduo tandem consumere morsu
Nititur; ast hujus rigidos horrescere rictus
Non soleo, si quidem fidi super omnia amici
Rara fides, mihi quem prima incunabula quondam
Junxere obsequio, firmat, mea commoda mecum

Percipit,

Percipit, & mecum latus sua gaudia confert,
Plena jocis mecum celebrat convivia, mecum
Dulcia mella solet sine melle sumere felle.
Hic mecum vivit, mecum una sede moratur,
Ad latus adque pedes nostros hic iungitur una,
Quod coquus ante focum ferventibus edit ab ollis.
Sumimus, una Ceres, idem nos Liber utrosque
Pascit, in adversis & si quæ durior unquam
Sors mihi contingat, (quoniam fortuna rotatur
Continuo motu, nunc huc nunc volvitur illuc,
Ut si cui faciem nunc præbeat ipsa serenam,
Deteriore rotâ cras mox detrudat ad Orcum)
Si mihi contingat talem illucescere solem,
Non fugit ut duræ fortis perterritus umbrâ,
Sed confert vires animi, mea damna levare
Conatur, quantumque potest prodesse laborat,
Condolet, amplexu dulci me mulcet, iniquis
Si quenquam videat, me fortè laceessere factis,
Horrida non metuit tractare viriliter arma,
Et causâ nostri vel vulnera tollere, dextram
Hostili aut potius temerare in sanguine. Mecum
Quandoquidem vixit primis nutritus ab annis,
Mecum dura tulit, subiit clivosque viarum
Difficiles, per quos sublimes itur ad arces
Doctrinæ, per quos sapientia clara paratur.
Et jam longa quidem in studiis transégimus usque
Tempora, nocturnas pariter iungendo diurnis
Horas, nulla tamen studiorum tædia sensi;
Nam fuit à teneris annis mihi grata voluptas
Undas Pierio dulces de fonte levare.
Sed post fortè aliquod tempus, luceſcet ab ortu

Una

Una dies, quæ nos curis exsolvet utrosque.
Tunc valeant Musæ, tunc Mars splendentibus armis
Cinget utrumque latus, nostrorum hinnitus equorum
Aëra complebit; florentē satelles in aulâ
Plurimus, ornabit palatia nostra, per agros
Currando levipes cervos velociter ante
Verrēt equus; si quæ mens oblectamina poscet,
Mox venient nobis, parebunt omnia votis.

SIGISMUNDUS DEBRECZENI.

Credideram varios quondam reperiri orbe
Ingenuos, quorum vitij aliena protervis
Mens non fallatur, vero sed tramite recti
Dirigat acta sua, & semper laudata sequatur,
Nec quandoque boni decepta ab imagine falsâ
Deviet à veri speciei, fugiendaque tentet.
Sed falli mecum cunctos qui talia credunt
Nunc video, propriique docent incommoda damni.
Nemo adeo prudens, quo non prudentior alter;
Nemo adeo sapiens, quo non sapientior alter.
Jactamus quondam mentes, cervice superbâ
Erigimus cristas, quoties titubante cerebro
Ardua quisque sapit; sed quàm confunditur iste
Cunctorum facile prudentia, cernitur illi
A falso verum discernere qui tenet aptè.
Quis credat tantum juvenem, sapientia cuius
Mira latet, verbis falli potuisse? sed cheu!
Deslerem expertus captum, nisi turba vetaret
Præsentum, cuius prudentia summa stuporem
Moverat, occasus, cunctis, quos nutrit, & ortus.
Scilicet hic mecum didicit solerrius artes,

B

Ad se.

Ad seros voluit Plato quas transire nepotes.
 Non hunc ingenio Thales Milesius, aut non
 Summus Aristoteles vicisset acumine mentis.
 Attamen heu quantum est infelix vox malorum
 Falsus, in occulto qui præbent melle venenum,
 Ut nihil esse putet verum nisi quod facit ipse.
 En jam discessum dudum molitur amicus
 Ipsius, ad longas cupiens discedere terras.
 De quo dum placidis moneo quandoque loquelis,
 Ur si quâ ratione queat prævertere mentis
 Conceptum, donec superest spes ulla labore;
 In fumum mea verba volant, nec porrigit aures.
 Attentas, à me stomachoque iratus amaro
 Aufugit, & tacitus verbis obmurmurat amens:
 Capta oculis veluti devitat talpa lucernam,
 Et radios solis patienti lumine bubo
 Ferre nequit, noctis volitans assueta tenebris.
 Sed causa est, quoniam maduit liquore cerebrum;
 Judicium penitus nimirum potatio vini
 Sustulit, ut verum nequeat cognoscere verè.
 Sed brevis una dies faciet cognoscere forsan,
 Cum memor erroris muliebri more querelis
 Implebit totas ædes, gemitusque subibant
 Aëra, sed serò; nec cum tunc iste movebit
 Fletus, ad occiduas properantem jugiter oras.

NICOLAUS NYARI.

Quid tam confusis fallis tua tempora nugis?
 Quæ tibi fata tuam mentem læsere quòd illum
 Contemnas? vanisque oneres sermonibus aures?

SIGIS.

SIGISMUNDUS RAKOCI.

Quis malus ex Orco genius te trahit in auras
 Garrule? ne turbes animum, solatia menti
 Excutis.

MICHAEL ORSZACH.

Et quænam dicis solatia? fidum
 Perfidus est quem tu securus reris amicum.

SIGISMUNDVS DEBRECZENI.

Fata vetent istud; quis tot mendacia credat?

MICHAEL ORSZACH.

Quid juvat insano verum suadere furenti?
 Non, si per magnum jurares fortè Tonantem,
 Crederet; ipse sua ut sapiat post damna futurum
 Spero brevi.

SIGISMUNDVS RAKOCI.

Cur me verbis deludere vanis
 Niteris? in nihilum cadet hæc intentio vana.
 Non ita præceptis est nostræ sententia mentis,
 Vanis vel levibus fallatur ut illicò nugis.

GABRIEL VSZ.

O insane puer, medio quoque sole tenebris
 Lumina caligant.

MICHAEL ORSZACH.

Bona quævis verba, quid illi
 Ob trepiscis & duris tentas incessere dictis?

B 2

GEOR.

GEORGIUS LAZAR.

Cessate, & placidâ rem totam noscite mente,
Ut gesta est. Caveas disturbet verba tumultus.

GABRIEL USZ.

Rem gratam suades; quod in imo pectore gestas
Nunc igitur profer, si res sit digna relatu.

GEORGIUS LAZAR.

Est res digna quidem, sed fortè negotia quædam
Te ducunt aliò.

GABRIEL USZ.

Me nulla negotia ducunt.

Pro tantis potius meritas tibi reddere grates
Officijs, promptum memet promitto futurum.

GEORGIUS LAZAR.

Ergo libens faciam totum quodcunque requiris.
Quippe mihi, alterius, res est gratissima, damnum.
Aut si quâ ratione queam prævertere, vel si
Efficere id nobis non supererat ulla facultas,
Maturè ut caveat dictis hortarier amplis.
Namque ego jam dudum taciturnus supputo metum.
In quo magna fides, spes, & permagna, sodale,
Percitus hostili est in eum fervore, nec ulla,
Crede mihi, superest veteris scintilla favoris.

SIGISMUNDVS DEBRECZENI.

Verane que narras?

MICHAEL ORSZAGH.

Dudum seductus iniquis.

Suasibus ad rigida inflexit conamina mentem.

GABRIEL

GABRIEL VSZ.

Audin' quanta tuum mutarint fata sodalem?

SIGISMUNDVS RAKOCI.

Itas tam facilis non possum credere nugas,
Nos siquidem quondam velut uno sanguine creti
Viximus, & nostras æterno glutine mentes
Junxit amor, quorum (nisi mors violenta repugnet)
Foedus ad extremum stabit sine fine sepulchrum.

MICHAEL ORSZAGH.

Ah quam rara fides hodie! quis talia vidit
Vincula? sed vereor ne te, charissime, lætet
Vana superstitio: quid sors invexerit orbi
Nescis, nec cordis penetralla nosse sepulta
Concessum est nobis: solus tenet ista Deum Rex.

GEORGIUS LAZAR.

Index est animi sermo si credere verbis
Est licitum, nemo est ipso conjunctior; ast te
Quæso rem totam melius cognoscere perge.

GABRIEL VSZ.

Dic quamnam ratione suos corrumpere mores
Tam facilis potuit?

MICHAEL ORSZAGH.

Nuper convivium quidam
Aulicus in Regis lautè celebraverat aulâ,
Cum quibus ipse jocos hilaris dum miscet, utrinque
Sermo oritur varius, tandem cum Principis aulam
Laudibus efferrent, contra convivia Musis
Turpia quisque darent, mentem reflexit ab æquo

10
Tramite quem pressit, venit perversa voluntas
A Musis, aulae palatia splendida toto
Appeteret vultu?

SIGISMUNDVS RAKOCL

Non me admiratio certe
Ulla tenet: tanta est aulae contagio, tantus
Splendor, ut inficiat facilem vertigine mentem,
Ut decepta boni specie velut ebria nutet.

GABRIEL VSZ.

O juvenum mentes! O pectora plena tenebris!
Ad vanas quanto miseri fervore feruntur
Delicias aulae, credunt super omnia primum id
Esse bonum; sed adhuc sapient post damna misella:

MICHAEL ORSZAGH.

Ut se cunque habeat res, non est ista necesse
Scrutari ulterius, sed amici causa prioris
Tractanda est potius; nam me metus angit & urget,
Ne subito nostro tentet discedere coetu.

GEORGIUS LAZAR.

Quid placet ergo tibi? quamnam revocabitur arte?
Rursus ut ad Musas animum reflectat, & amens
In fumum pereat stolidae sententia mentis.

SIGISMUNDVS DEBRECZENI

Istud qui tentat, frustra sua membra fatigat,
Ac si quis laterem tentet mutare lavando.

SIGISMUNDVS RAKOCL

Non ita durus is est, nec ita implacabile novi
Ipsi

81
Ipsi ingenium, ut nolit parere monenti.

MICHAEL ORSZAGH.

Ah totus totis mutatus moribus?

GABRIEL VSZ.

Ergo

Non opus est ultra vanas impendere curas.

SIGISMUNDVS RAKOCL

Ah quantum instabilis frustravit opinio mentem?
Hunc ego me a puero juvenem bene nosse putabam
Constantem, nullam vitiorum fesse notatum.
Non hic garrulitas, tumidisque superbia buccis,
Non sitibunda gulae pestis, petulantia linguae
Non teneros (veluti noram) corruperat illic
Mores, pauca loqui, factis & dicta probare
Sueverat. Ut tota non excandescere bile
Non possum penitus, quoties subit improbus aures
Rumor, si varius sensum delusit amicus,
Non dabo juratis etiam per sidera posthaec
Fortem fidem, nunquam poterit me fallere morum
Simplicitas, vel melliflui sermonis imago.
Nulla fides hominum, verbis reverentia nulla est,
Cuncta dolis video fallacibus esse referta.

NICOLAUS NYARI.

Quid juvat in querulis consumere tempora nugis?
Labitur hora fluens: ad rem redeamus oportet.
Ergo quid est opus hic facto?

MICHAEL ORSZAGH.

Cur talia quaris?

Cum te tota res spectent fundamina, cum tu

Consilio

Consilio volvas regni moderamina tanti,
Tu potius clausas spissâ caliginementes
Suspice, fac capitis maneat fortuna cadentis.

GABRIEL VSZ.

Consilium poscis? ludis, fallisque paratum
Tempus, non sapio prorsus, mutavit ineptum
Hocce caput mustum, cerebrum computruit alte,
Dum torvus lacerat patriam tentatque ruinas
Hostis, nil valeo, sensim per membra relapsum
Robur abit, vos vos, moneo, componite curas
Hasc graves, fugio semper spernoque labores
Cunctos, sed cyathis consumo tempora plenis.

GEORGIUS LAZAR.

Unde igitur tantis cumulatus honoribus? unde
Tot tituli? quos si pergam numerare, nec hora
Suppetet, & digitos calamis lassabo notantes.

SIGISMUNDVS DEBRECZENI.

Non ea crede mihi est ratio: Dat census honores,
Census amicitias; si tot tibi conderet arca
Numorum loculos, quot congesse priores
Nostri, sic tu etiam largo cumulatus honore
Accubitus primos, & prima sedilia tutus
Eligeres inter procures, dementia quamvis
Indignum summâ te redderet improba sede.

NICOLAUS NYARI.

Hanc tibi detraherem, Corydon vilissime, vestem,
Atque tenuis medio quæ pendet pectore, barbam

Hic,

Hic, quem gesto manu, præscinderet illicò culter,
Si mihi tanta foret concessa potentia.

SIGISMUNDVS DEBRECZENI.

Paulò

Mitiùs.

GEORGIUS LAZAR.

Istanc res agitur?

GABRIEL VSZ.

Non assequor illud

De quo agitur.

GEORGIUS LAZAR.

Quæso rem planius imprime menti.

Nam veluti video sopor ipsius occupat artus.

GABRIEL VSZ.

Tolle caput stupidum, rem percipe, nostin' amicus
Ut tua contempsit nuper commercia? nondum
Advertis?

SIGISMUNDVS DEBRECZENI.

Quonam spectent tua verba, fugit me.

SIGISMUNDVS RAKOCI.

Ille caret sensu, digitus vix excitat illum,
Ni cerebrum stupidi fustis concusserit ictus.

MICHAEL ORSZAGH.

Linguite; mox baculus cerebrum confringet acernus;
Antoni ad mentem redeas, exporrige frontem.
Antoni, Antoni, cedat sopor, excute somnum,
Adverte & placidas nostris sermonibus aures.
Aut vacuum forsan cerebrum est tibi sensibus? aut te,
Fortè soporifero quidam liquore fefellit?

C

SL

SIGISMUNDVS DEBRECZENI.

In grege porcorum pavit te fortè subulcus,
 Quòd mea tam duro contundis verberè membra,
 Ac si cum brutis ageretur res tibi; totum
 Hoc quamvis capiam de quo tot inania verba
 Jam dudum facitis.

MICHAEL ORSZAGH.

Quid id est, si percipis, ergo
 Quod manibus terimus & mens in quo nostra laborat.

GABRIEL VSZ.

Nempe quòd à Musis socius contendat in aulam.

SIGISMUNDVS RAKOCI.

En quantum valuit medios vibrasse capillos;
 Ad mentem rediit; redeat concordia nobis
 Cum stupido, ut sanos agedum depromere sensus
 Incipiat, nostris iungens suffragia dictis.

NICOLAVS NYARI.

Non est ut multis perdamus tempora nugis:
 Prome igitur si quid sapienti in pectore gestas.

GABRIEL VSZ.

Si placeat vobis: petulans pro crimine poenam
 Ut luat, atque decem cogamus tollere plagas.
 Sic ego confido, sapiet si verbera tollat.

GEORGIUS LAZAR.

Ah quanta est hodie penuria mentis ubique!
 Id caput est crassum, sensus cordonibus iste est
 Vilibus indignus, tu natus es, improbe, terram
 Ut fodias siccam, solis fervente vel aestu,
 Ut callosa mantis sulcum deducat aratro.

SIGIS.

SIGISMUNDVS RAKOCI.

Comprime tu nequam, petulantem comprime linguam;
 Mox mea bis decenas dabit ad tua tergora plagas
 Dexterà, si tales tentes post dicere voces.

SIGISMUNDVS DEBRECZENI.

Missum fac, pereat, tua tūmet porrige sensa.

MICHAEL ORSZAGH.

Si meus in vestras sensus descenderet aures,
 Ut credo, vobis non prorsus inutilis esset.
 Namque ego, svaderem, si quæis induere verbis
 Possimus, nostro ne aliquanto tempore cœtu
 Egredier festinet, & hic fortasse monendo
 Corriget hos mōres, ad seque redibit.

NICOLAVS NYARI.

Inanis

Iste labor fiet; tentavimus omnia blando
 Munere; num possit perversa intentio mentis
 Reflecti, sed jam dudum penetravit ad ima
 Viscera; desipiet, si quis molimina tenter
 Ulteriora dehinc, lapidis nam induruit instar.

SIGISMUNDVS RAKOCI.

Res desperata est igitur resipiscere, vitam
 Aut mutare suam, ad meliorem & vertere cursum.

GEORGIUS LAZAR.

Forsan inhumanis incessit perfida verbis
 Turba scelestorum, quod si cognosse liceret,
 Lenibus aggredederer dēnum tentare loquclis.

NICOLAVS NYARI.

Non ea, crede mihi, est ratio, gratissimus omnes
 Inter erat, potius sibi quisque placere studebat.

C.

GA.

GABRIEL VSZ.

Unde igitur tanta est animi mutatio?

SIGISMUNDVS DEBRECZENI.

Causam,

Cum mihi sit charos inter dilectus amicos,
Rettulit.

GABRIEL VSZ.

Ergo velis nobis quoque pandere certum.

MICHAEL ORSZAGH.

Editus in lucem castæ dum matr. s ab alvo
 Esset, in æthereo Mavortis sydere Titan,
 Volvebat currus, cunctosque ferociter armis
 Miscebat populos, strictique licentia ferri.
 Tanta fuit totum trepidantem ut volveret orbem;
 Unde etiam puero tunc est connata virilis
 Natura, ut bello potius quam pace voluptas
 Ipsi tota foret, nutricis ab ubere postquam
 Ad molles epulas maternus colligit ardor,
 Pingere non ferro vestes sericoque micantes
 Hic voluit, digitis non terfis fila, sed armis
 Protinus optavit gravibus vestirier, inò
 Maluit in stabulis escas consumere molles
 Sedula nutricis quas ipsius indidit ori
 Dextra, domos sprevit regali murice testas.
 Hinc passim populus lætam conceperat omnis
 Spem, foret ut patriæ collapsæ firma columna
 Post tria lustra duos numerans feliciter annos.
 Unde suum nomen Martis sub signa notari
 Vult, juvenes clypeis, armis, thoracibus, hastis
 Vestit, equos phaleris ornat; camposque fatigant

Infi.

Insignes equitum turmae per prata vagantur,
 Ipse præt, certo procedit & ordine miles,
 Hostiles animos pavido ut terrore lacescat.

GEORGIUS LAZAR.

Credere si fas est, dictu mirabile narras:
 Unde animo nequeo non exultare, futuri
 Mens præsaga boni, cernit, confidit, ovatque,
 In quo tanta videt virtutis signa nitere,
 Militiamque animo versare, ferociter arma
 Sumere, dum tener est, equitumque præire cohorti.

MICHAEL ORSZAGH.

Id desiderii anteactis tempore summis
 Optabam lætus, quoties errabat imago
 Mente meâ, hæc quantis hinc inde objecta periculis
 Patria chara gemat: populus conduplicat ergo,
 Ut Deus incolumem seros perducatur ad annos,
 Indole servet in hæc, nobis, patriæque, ruentes
 Ut patriæ muros, quos hostis cinxit atrinque,
 Restituat, (quod ego spero) dextraque potenti
 Vindicet, & nobis, placidâ cervice jugum qui
 Ducimus, imperium Domini tolerando superbi,
 Ut libertatem, sine quâ laudabile nil est,
 Eruat amissam majorum fraude priorum.
 Sed placet hic primò si vis, cognoscere quiddam,
 Utrum bellipotens velit ipsum adsciscere Mayors
 Sub sua signa lubens?

SIGISMUNDVS RAKOCI.

De hac re dubitare quis auit?

Exultat potius, tam longaque tempora Musis
 Impendisse dolet; pridem ut maturet abire.

Pro

Prodiit accinctus Mavors victricibus armis,
Et longo monuit juvenem sermone, paratas
Esse rotas referens, circum & tentoria fixa,
In quibus egressus degit, certasq; cohortes
Instituit dudum, quas nutibus ipsius olim
Subjiciat, pavida terrens formidine gentes.

SIGISMUNDUS DEBRECZENI.

Gaudeo, quod nactus sit tantum à Marte favorem
Nec dubito, cum sit juvenis virtute togatus,
Ergo quid est ultra quod adhuc remoretur abire?

NICOLAUS NYARI.

Amplius haud restat quicquam quod abire moretur.
Quærenda est tantum ratio, ne diva Deorum
Concio lædatur, nec Martem fortè fatigent
Tædia longa moræ; quod si præsto sit utrumq;
In promptu res est, non est ut plura labores.

GABRIEL USZ.

Ergo modum si quem svades, recludito nobis.

SIGISMUNDUS RAKOCI.

Propositum verbis abituri nemo retardet,
At cuncti potius moneamus ut arma capeßat,
Et dum sub Martis titulo velociter ensem
Stringet, ut hostilem compescat Marte furorem.
In mentem Muses veniant, illique resistat
Si quis eas falso tentet convellere bello.

GEORGIUS LAZAR.

Approbo, iusta canis; sed adhuc mihi scrupulus hæret,
Qui nondum est quamvis longo sermone solutus,
Quonam nempe modo fiat, perquirere restat.

SIGISMUNDUS DEBRECZENI.

Hujus mente modum jam dudum cogito, vobis
Si placeat, primùm ut pandamus nempe Minervæ
Propositum, tandem precibus ferventibus ipsam
Sollicitet noster grex, ne conatibus istis
Addere vota neget, potius quem matris ab alvo
In gremio fovit, Marti commendet alumnus.

GABRIEL VSZ.

Consilium prudens, prudenti pectore natum.
Quis tetricæ mentis Corydon nasique severi,
Consilium neget esse bonum? cui noscere verum,
Judicio ac sanæ mentis perpendere rectum,
Sedibus æthereis divum bonitate tributum est.

MICHAEL ORSZAGH.

Ipsa sed hunc magno semper complexa favore,
Ut lateri adjaceat vitâ durante, nec ipsam
Deserat, in vivis mortali tramite pergens,
Postulat; impediet tristes formidine gressus?

SIGISMUNDUS RAKOCI.

Quin potius gaudet si quis bene natus & altus
Ipsius è coetu Martis sub signa laboret
Transire, ut partos numeret virtute triumphos?

GEORGIUS LAZAR.

Jam placet; ast nostrum quis tantâ est mente loquendi
Ordine rem tantam ut valeat concludere voto?

GABRIEL VSZ.

Quem fors nostra ferat, latusque latusque capeßat.

MICHAEL ORSZAGH,

Legatus Martis ad Palladem.

In hac tumultuanti rerum facie, Pallas Illustrissima, ubi efferatae mentis furor non secus ac fretum exaestuât, toti ferè orbi luctuosos parat casus, quibus & mortalium robur, & audentium vires in dies extenuat; quod ubi Marti invictò à variis hinc inde jam diu per varios legatos esset nuntiatum, turbatus non parum ardentior coepit pensare, quid unquam in rerum naturâ per altiora mentis certamina posset eruere, quod & suis & universo fere orbi profuturum crederent. Verùm collectis multis multorû suffragiis commune illustris suae aulae votum tandem obtinuit, quod nihil in universo ferè rerum cardine charius unquam & uspiam esse possit, quàm pax, cujus fulgore non secus ac quodam Boreâ spirante nubes disperguntur, omnium perversitas rerum dissolvitur; suavissimâ verò pace profligatâ, ut jam videmus hodiè, universas mundi plagas impusam, nescio quam, invadere; cunctaque ad fatalem deducere perniciem, non secus ac pelagus occultos ingurgitum anfractus fluctuoso triremes murmure demergere cernitis. Si ad occidentem vertam faciem, totus occidentalis orbis cruento sanguinis flumine inundat; meridiana perinde & septentrionalis terra resonat belli strepitu; imò universa ferè mundi machina trucibus exaestuât armis, quorum fumus rutilantes solis radios obscuravit fcedè, adeo quidem ut Martis etiam bello potentis bilem commoverint, & ad fatale bellum coegerint turpiter, cuius jam facies inhumano luridoq; pallore mirè incanduit, Martiumq; vigorem, & igneis minacibus oculis evibraturus, immanem spirat saevitiem, milites naturâ potentes armis radiantibus, viribus fortes legit innumeros, cogitat

novos

novos apparatus bellicos, tormenta ac machinas convellit, omnium rerum affluentia præditus redundat, non indiget nummis, exuberat copiis; sed quid in copiis præcipue requiritur? Dux certè bellicâ virtute manuumq; præstantia inclytissimus. Equidem quid valent arma? quid splendida agmina absque duce? Non secus ac vagi olores duce pereunte hinc inde in aere volitant: sic in bello agmina, cum carent duce, errant & fluctuant. Alius jungere aciem, alius turmas dividere, quidam stare, nonnulli circumvehî, aut terga hostium insequi, jubent. Ubi tot imperantibus, tot animis aestuantibus, plurimi ab hoste perimuntur subito. Ideo ne bellica lea sic nobis illudat, Dux prudentissimus, belloq; inclytissimus, nobis quærendus est. Cum autem in vestrae Majestatis aula frequentissimâ, atq; splendidissimâ, virum quendam non invictis modò armis, sed animi magnitudine, admirabiliq; omnium virtutum concursu, nimirum GEORGIUM RAKOCIUM, præditum intellexerit, hancce solennem legationem ad vestram Majestatem jam nunc instituit, ut cum qui tot præclaris rebus orbi inclaruit, ei cedat & donet. Quod dum faciet, invicti Domini nostri Martis potentissimi affectum erga se accendet magis quàm unquam animo concipere possit.

SIGISMUNDVS RAKOCI

personam Palladis indutus, sedensq; in solio, Martis Legatum sic excipit.

Praclarum certè & charum maximè nobis visum fuisset, si benigniori paulò eventu Mars rerum suarum cursum instituisset hodie. Improbè enim agitata consilia, quæ in aliena involant commoda, ingenia nostra non parum conturbant, credite. Quanquam institutum Mar-

D

1757

tis probandum multis video, quos imprimis asperior tempestas ad duriora reservat: nobis tamen ingrata hæcce rerum facies vultum immutavit maximè. Aulam nostram ab antiquis temporibus floridam viris clarissimis deflorare non decet. Caula enim, non aula dicenda est, ubi mœnia solum instar cadaverum supersunt, virorū autem fortissimorum inopia magna est. Esto niteant palatia byssinis ornata tapetibus, & marmor undiquaq; resplendeat; quid tamen fulgor inanis proficit, si viri sublimi insigniq; ingenio præclari, juvenes ad quævis certamina parati, exulant? Nolo rem hîc altius evolvere, ne meam & vestram mentem in diversum rapiam. Si quis, quid hodiè Mars spiret, intelligat, vereor ne tantum Numen fastidium gignat omnibus. Tacere vellem; sed unum ex intimis eruit indignatio, dum importunè nimis Mars mihi & universæ aulæ fatalem casum molitur; quod iteratis vicibus gravi malo edocui cessare nequed. Per nuntios suos turpes & inconditos, ut ornamenta aulæ suæ adaugeam, infestus petit. Vah pudor est & immane dedecus! Belli nomen gloriosè sibi vendicat, & tamen Palladi demissè supplicat. Vbi nunc palæstræ insignes, qui specioso Marti titulo gloriantur plerumque? Nisi ad opem nostram supplex confugeret, nullis pene stipatus Mars jam procederet. Nisi rara & antiqua in ipsum fides furorem nostrum compesceret, Legatos ab-rasis barbis & omni cultu nudatos inde relegarem. Esto, efferas præcipitis ingenii minas spiret; nil tamen moveor. Quid enim Mars sine Minervâ? Desperatus ille exercitus, ubi nullus Dux acer consilio, nullus indole animi clarus. Invieta bello, non glorior, verum unius saltè nostri alumnus Virtus, universi Martis exercitus consilia cluderet facile. Absit ut tam incultis mei sese in sinuent. Verum, quandoqui-

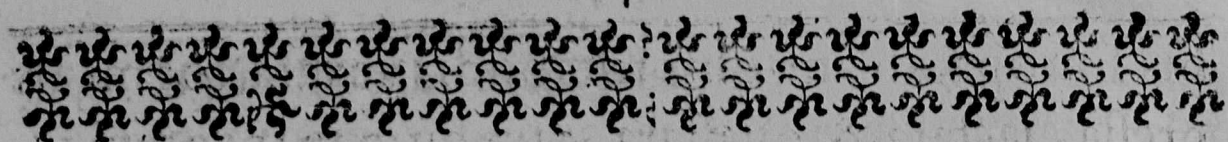
do quidem sævum rerum turbinem odi pessimè, clementius longè vos hinc dimittendos censui, quàm vestra possunt merita, & quidem inclino tantò lubentius, ut non solum Marti, verum & universo orbi innotescat, nostram aulam ita esse splendidam, floridam, & instructam, ut ad quosvis mortalium usus, juvenes manu promptos, solerti ingenio conspicuos, viros quavis virtute claros & inclytos alat & foveat. Gloriari nobis non convenit, verum per nostram Majestatem affirmare ausim, quòd inclytam hanc indolem, quam jam Mars à me sollicitat, longo rerum usu adeo instruxi, ornavi, & exercui, ut ad arma, ad artes, ad consilia, & ad quævis impigrè tractanda sit habilis & idoneus. Formâ venustâ, illustri pietate, velocitate eximiâ, ingenio sagaci, virtute bellicâ, inter omnes maximè est inclytus. Potior est mihi mors, quàm unicum hæcce coedis solatium amittere. Verum ne firmum nostri amoris vinculum solvatur, agendum inquirete, & eum, cæ, quâ par est, reverentiâ, abducite.

Hic jam GEORGIUS RAKOCI cum pompâ intro-
ducitur, & in medio palatio consistens suam valedictoriam
ita orditur.

D 2

Ora-

Oratio valedictoria

GEORGII RAKOCI.

DUM varia rerum humanarum involuera intueor, Princeps Illustrissime, palam sentio, videoque, infestos bonorum hostes magno vobis malo renasci & augeri indices, quos dira rabies usque adeo exagitat, ut nova subinde molimina attentent, ne vel nominis quidem bonorum memoria unquam superfit, appareat. Tam atrox enim & crudelis mentes malorum obsedit perditio, ut uno quasi spiritu virus, quod gestat malignitas, evomant, & in universos ferè homines ejaculentur variè, & quidem adeo, ut nisi bonorum obviet consilium, & pharmacum salutare tempestivè ministret, verendum sit, ne iteratâ acie boni quique fracti, ubi tam vasta malorum emergat moles, mergantur flebiliter? Quicquid enim est virium, quicquid fraudis, astutiae, & insidiarum ruspium, magno jam stupore prodit; firmant brachia, intendunt arcus, dentes exacuunt, mutuo conatu sese ad prælium erigunt, dum vel colabantur, vel bonos ad lubitum irretiant perditè.

Gustavit, heu gustavit pulcherrima hæc pars orbis

bis Europa, ab antiquis tot modis vexata, tot minus pressa, jactata, & quassata. quæ dum in mentem revoco, nescio an dolore lassus, vel metu fessus, in sudores resolvor. Prodeat dulcissima nostra patria Pannonia & Dacia, quæ quot ferinos luporū morsus sensit? quot rerum vicissitudines gustavit? quot effusos cruores vidit? quot cruces, quot lachrymas, quot gemitus & suspiria fudit? Testes sunt diruta patriæ moenia, vastatæ urbes, creptæ arces, sparsa in campis fortium cadavera; quò si vir fortis obvertat faciem, si quis altius secum examinet, quis fuerit olim Hungarus, quàm potens, quàm miles, quàm triumphas, & quò jam collapsus sit, quàm infirmus, quàm parvus, quàm trepidans & desertus, quis tam durus Hungarus, cui non commoveantur viscera?

Infans sum, & tamen lugeo. Puer sum, & tamen ad vindictam ardeo. Si catulus leonis prædæ inhiat, si vulpecula dolosnectere discit, quis ita juvenis, quis ita senex, ita dives, ita pauper, ita nobilis, ita ignobilis, si modò sit verus Hungarus, qui antiquæ gentis nostræ gloriam non defleat, & ad ultionem se non armet? Sed ô quàm supina est gentis nostræ incuria! quàm vasta mentis nostræ cœcitas! Dum aliæ gentes hinc inde in hoc ipsum intendunt unice, ut imperii terminos in dies magis ac magis extendant.

dant, augeant, amplificent; dum ab omni ferè mundi cardine arma clamant, nos quasi extra aleam positi, epulamur, gestimus, lusitamus; non est qui damna videat, desertam patriam cogitet, & de salute meditetur quicquam. Ad arma igitur, ó viri fortes & iuvenes, pueri & infantes, ad arma, inquam, & uno voto arma gestare poscite; de quo ut paucis differam, hic jam comparui.

Et quidem eos mea primùm invadit indignatio, quos perversum armorum odium ita dementavit, ut nihil sit sub universo cœli ambitu, quod eos magis vexet ac torqueat, quàm rerum bellicarum splendor, nihil illis miserius, quàm ferrum & armorum onus: imò quoties generosa aliqua indoles, sponte satis incitata, curiosè enses examinat, averso vultu, convulsâ fronte, quasi præsenti quodam exilio rapti, metum ingeminant. Quis quæso nævus horum bardorum mentes & dentes infecit? Unde isti illis perturbata facies? Naturam damnare pudet; ea enim est naturæ benignitas, ut nihil sit tam rude, tam abjectum, quod non foecundo gremio gestet, alat, & nutriet, imò non rarò videre licet eorum liberos, quos præsantis vitæ cursus contempnit; benignis à naturâ ali. Quis enim neget multorum plebeiorum gnatos, ita esse fortes, robustos, benè habiles,

les, ingenio vivaci, speciosos, aptos, natos ad omnia, ad artem & ad arma, & ad omnes vitæ humanæ usus, ut vel magnorum heroum vultus in seipso rapiant; dum interim magnorum virorum proles, quas Deus & natura in subsellis collocat, adeò sint molles, tenues, imbelles, trepidæ, graciles, turpes, deformes, obtuso ingenio, ineptæ ad omnia, ut nisi aut prosapia splendor, aut parentum virtus eas defenderet, vel humano consortio profligandos æquitas judicaret. Obstupefco non semel, dum hæc & alia naturæ monstra prodeunt, & hæreo plerumque, unde tam turbata series, ac tristis gnatorum eventus. Verùm ubi causam altius rimari lubet, abjecta quædam indoles & spontaneus torpor manifestè prodit. Ita enim sunt multorum comparata ingenia, ut nihil quod pulchrum est, nihil quod bonum est, nihil quod laudabile est, ament & ambient, verùm ad ea, quæ sunt abjecta, turpia, foeda, obscœna, cœco quodam impetu rapiantur, & sic pulcherrimas naturæ dotes in vitia commutent imprudenter. Accedit tamen sæpe & parentum indulgentia, tutorum supinitas, & curatorum torpor. Quis enim non videt in multorum liberis, tanta esse virtutis indicia, ut in ipso statim ætatis limine multos in admirationem rapiant. At ætate crescente parentum & tutorum in-

dul-

dulgentia usque adeo deformat, usque adeo corrumpit, & depravat, ut quos antea patriæ columina futuros sperabant, ad perditissimos mores delapso cum stupore videas. Laudabilis certe olim Spartanorum mos fuit, ut ab ipsis ferme cunis liberos in sylvis, saltibus, convallibus, & aliis spaciosis locis educatos esse voluerint, ut sic remoti ab urbanorum consortio, non nisi in anno ætatis tricesimo demum in urbem remeare possent, ut sic in vastâ solitudine, ad omnes cœli terræque injurias obdurati, ferinos quasi spiritus, & virtutem ferè virilem tempestivè induerent. Nec alio fine, quàm ut olim ad res bene gerendas, ad adversa quævis sustinenda, & duriora subeunda evaderent interriti; à quo quàm longè nostra hæc gens aberret, sapientioribus judicandum relinquo. Adeo enim delicatè hodie nostra natio suos gnatos educat, adeo molliter & effœminatè fovet, ut vel novo aeri exponere horreat; unde crescente ætate, dum arma essent tractanda, castra visenda, & alia hujus vitæ munia obeunda, ubi adversa tempestas ingruit, intensiore frigore fracti, abjectis armis loca tutiora petunt. Hinc est, quod dum armatum quempiam hinc inde obequitantem vident, præcipiti cursu inde sese proripiant. Dum illic pharetratum cernunt, cristatum, & pro more splendidum,

vah

vah quot probra in eum conjiciunt? quot conviciis lacerant? quàm superbum, quàm fastuosum clamitant, rictu excipiunt, subsannant, & sibilis explodunt? Ignavum genus hominum! Ita ne fugiendos illos dixeris, quos mirus in te & in patriam affectus ornavit? Illos ne exosos vestra censeat fœditas, quos adversus quosvis hostiū insultus armavit industria? Equiores judicent, an non apertum hoc sit deliriū. Quis malus genius eos ita dementavit, ut quod universæ patriæ profuturum saniores credunt, id imperiti illi agnoscere nolint, aut non possint? Considerate equos saltem generosos, quos quidem temperamentum à vulgari genere seorsim posuit. Sunt enim non rari, quos dum nudos absque omni cultu & ornatu vides, vix vel ne vix quidem à communi sorte discrimines. Ast ubi preciosioribus induis phaleris, ubi ephippia, frænos, fibras, & alia ornamenta adaptas, ubi armorum strepitum, tympanorum sonitum, clangorem tubarum, audiunt, heu quanta jam fit mutatio! quàm varij jam hic sunt equi, quàm læti, quàm agiles, quàm superbi? Nunc hinnunt, nunc saliant, nunc fremunt, nunc spumant. Alios jam formant gressus, alia jam equorum facies, alia oculorum acies, donec tandem ornatu spoliati, altiores spiritus contrahant. Equi vident, & illi ex-

E

cu-

cutiunt. O stultam hominum dementiam! Sed quis homines credat ratione ita esse destitutos, ut usum omnem armorum damnent, dum vel ipsi lactētes in tot rerum discrimine utilissimum deprehendant. Verum quia summa ipsis innata est mollities, insculpta est tarditas, adhæsit desidia, pavor & trepidatio vicit, pecudum suillique generis more glandes multo magis quam fruges affectant. Si saltem sperare possent, se se unquam ad arma aptiores futuros, non dubito quin plenis amplexibus raperent ac gestarent; ast ubi semel infixæ est alta desidiæ radix, in desperationē lapsi, nos damnant, nos fugiunt, & apparatus armorum invident, criminantur. Dum ergo his armatos æmulari non licet, ut sunt rudes, ignavi, inculti, in ore linguam pro armis versare gloriantur, sicque dum lubet virulenta lingvarum tela in alios jaciunt, foedum labiorum virus in armatos evomit. Odiosum genus hominum! quale quaeso militiæ genus linguas committere, linguæ certamen inire, & hostem linguâ vindicare? Prodeat, quaeso, verbosus quivis è sordido pectore, profluat ex ore spurio impurum murmur, scindat hostem in acie dum hostis arma minatur patriæ; cui terrori unquam futurum est murmur? quem lædent hostem labia? quem prosterneat virum lingua? Certè apud ingenuos cer-

tamen linguæ foedum est, apud fortes exolum nimis, apud prudentiores grande piaculum. Ast ubi armis concurritur, heu quantus hinc est pugnantium fervor? quantus clamor audentium? quantus incitantium animus? quanta clamorū confusio? quanta ensium collisio? quot tormentorū bombi? quot cruorum undæ? Hinc labentem fortis erigit, illinc periclitanti succurrit, vir virum pungit, hasta hastā eludit. En dulcissima rerum facies, quæ vel ipsos mortuos ad spectaculum revocet! quid, quaeso, unquam videre viris dulcius? quis cantus tali clamore suavior? quid humanæ vitæ charius? Invidorum rabie non moveor, quibus nihil est quod placeat, nisi quod turbata bilis illis insidiosè suggerit. Video complures ita esse animatos, ut armorum, imò armatorum feritatem culpent. Ea enim, inquiunt, est armatorum licentia, ut susque deque omnia misceant, turbent, & evertant: nulla illis religio, nulla fides, nulla constantia; saviunt in omnes, in bonos, in malos, imò vel in se ipsos ferarum more desaviunt plerumque; unde vastissima vitiorum sylva exsurgit; insidiantur vitæ communi, publicæ, privata; inculti sunt, minaces, torvi, hirsuti, fraudulentī, rapaces; quæ vel audire bonis horror est. Hi enim sunt, & non alii, quos innatus furor exstimulat, ut nil nisi rixas,

contentiones, & ruinam spirent; hi sunt, & non alij, quos lugubris viduarum stola execratur assidue, quos pupillorum & pupillarum luctus gravant. Tollenda potius essent arma, vertenda in sarculos, in rastra, in furcas, in aratra, in ligones, & in clavos, & sic mutuis applausibus in pace & concordia vivendum. Verum enimvero quorsum inanis illa congeries? quorsum verbosa ista contentio? Quis enim unquam mortalium ita demens, qui dulcissima pacis tempora plenis affectibus non cogitet? quis tam ferus, qui perpetuis cadibus atque incendiis licentiosè gaudeat? quis tam desperatus & perditus, qui inter fœva arma, cruentâ manu alieno sanguine furorem restinguere gestiat? Be' luina hæc esset ferocia, & non vana gloria. Nihil enim, in humanis, mortalibus vitâ charius. Nihil hominibus tam triste ac formidabile, quam vitæ divortium, & quidem maximè dum inter fœvas armorum tempestates generosa virtus vitæ commercium deferere cogitur. At ubi jam terræ facies malo inundata est, ubi totus ferè orbis arma parat, quis modus? quæ rima? quale remedium? Tot vitiorum agmina armatos comitari doleo: sed cum eorum indoles paulò sit asperior, quam solet esse aliorum hominum, dominari affectibus haud possunt. Hi enim ad imperium & gloriam intenti sunt, sequuntur aspera,

præal-

præalta & ardua moliuntur perpetuò, vagantur per saltus, per nemora & solitudines. Unde & vultus quasi agrestes, ferinos spiritus, & averfam faciem induunt, sicque multi vel inviti rapiuntur ad ea quæ divinas humanasque leges violant. Sed quis tam divinus in naturâ homo, qui sine labe, & maculis laudes unquam meruit? quis tam moderati animi vir, qui nunquam à vero declinasse sibi gratulari possit? Evolve omnes omnium ordinum homines, quos vel antiqua majorum virtus progenuit; misce ima summis, & erue quicquid modesta unquam parentum industria coluit: ubi quæso intemerata fides? ubi inconcussa integritas? Dum vix è tenebris lux primæva emerfit olim, universam statim Adam induxit apostasiam. Vbi primus in orbe natus Cain apparuit, cruentâ cæde fratri exitium peperit. Et quis erat Moses, quis Aron, quis David, heroes illi Deo chari? quos tamen immotos non stetisse signavit antiquitas. Quid? Cogitate hodiè quoque, quam latè serpat ista mali contagio. Vbi enim tam magnus in naturâ Cæsar, ubi Rex, ubi Princeps, & alii potentissimi, quos lamentabilis iste dolor non feriat? Cunctos, cunctos vicit ista temeritas, & quotquot mortalis fovit sedulitas, imperium mali senserunt assidue. Vera jam inter mortales refrixit charitas, ex-

tincta est fides & religio, regnat invidia, graassuntur
 rixæ & contentio, vastat perditio & proditio, et
 quicquid amplius progignit adversitas. Postquam
 enim primorum parentum defectionis virus appa-
 uit, vah quantopere mundus infremuit? Cælum &
 terra defecit ab homine, feræ & volucres rebellarunt,
 & humanum imperium contemnunt. Cælum
 horribili fragore intonat, crebra mittit fulmina,
 & fulgure insveto prostermit homines, venti vio-
 lentia vasta evertit ædificia, procellis imbrium
 & aquarum inundatione delentur urbes & oppida.
 Homo homini lupo est, ferit, rapit, necat, frau-
 dat, fratres & alios promiscuè, gens contra gentem
 insurgit, natio contra nationem, & regnum contra
 regnum frendet minaciter. Quis ergo inter tot stu-
 penda & admiranda mundi molimina tutus esse
 possit? quomodo inter tot periclitantes aquilas sta-
 bilitatem speret Hungarus? nisi rerum bellicarum
 splendor, qui jam olim evanuit, tandem rediviva
 cum gloria redeat, & armorum usum, quem somno-
 lenta nostræ gentis incuria neglexit, vera posteritas
 revocet. Quippe qui immanissimis hostium fauci-
 bus sumus expositi, quibus totus fere Oriens, in-
 nimia nempe barbarorum robur, extremam minatur
 ruinam; quibus quas vires tota hæc Dacia & Pannonia

obji-

objiciat non video, nisi vel ipsos lactentes ex cunis
 eruat, & muliebre genus in aciem producat. Cogi-
 tate, quæso, retroacta tempora, considerate luctuo-
 sam superiorem ætatem; quam sævis fluctibus no-
 stra hæc miserrima patria fuerit jactata, quot abacta
 agmina, quot ereptæ arces, quot deletæ urbes, quot
 vastata prædia? quis mons, quæ vallis, qui campi,
 qui cruore nostro undas non traxerint? Nulla est in
 universâ Pannoniâ & Daciâ civitas non lugubris, nō
 funesta, quæ truculentas exterorum vires non sense-
 rit; & quod nunquam satis dolendum, eò jam mi-
 seriarum continuis cædibus frequentiq; hostium in-
 cursu collapsa est, ut nisi ad aliorum pedem supplex
 projecta gembunda poscat auxilium, nunquam de
 ulteriore patriæ libertate sperandum sit Hungaro.
 Vbi est invictum antiquorum nostrorum robur? ubi
 invicta Hannorum potentia? ubi urbes florentissi-
 mæ? ubi arces munitissimæ? quas indefessa majorum
 virtus extruxerat, condiderat? ubi sedes illa regia,
 ad quam olim exterarum gentium vota confluebant?
 Amissa est, amissa est. Heu infaustam & calamito-
 sam sortem! Ad arma ergo, o viri fortes & juvenes,
 & tot malis afflictam patriam communi voto erui-
 te, defendite. Dissipeream, si vitam cum sanguine pro
 te, o Dacia & Pannonia, fortissimè profunderem

ream

ream. In isto ætatis meæ flore vitam extinctam malim, quàm tot graves patriæ luctus æquis intueri oculis. Exarsit enim amor nescio quis in me erga patriam dulcissimam; quem quidem ingenuit mihi partim innata quædam indoles, quæ cum ingenti spiritu subinde ad arma me exstimulat, sollicitat; partim indefessa Illustrium parentum cura, quæ quidē tanta est & fuit semper, ut mea ætas, quantumvis longissima, venerationi non sufficiat; adeo quidem, ut quoties feliciora meæ ætatis tempora, quò parentum Illustrium admirandus amor me provexit, attendo, toties vehementiori quodam zelo ad suscipiendum rapiar. Nihil enim unquam, quod quidem digniores meæ fortunæ poscebant, neglectum sensi, imò ab ipsis cunis, dum infirmior ætas premeret, divinum quasi indefessæ curæ pactū meā fortunā me contraxisse videbar. Vnde quicquid ad vitam, ad prudentiam, ad pietatem, ad cultum, ad mores, ad honores, & ad ornamenta literaria, unquam & uspiam spectat, tanquam inexhausta amoris indicina in me ubertim profluxit; quod omne etiamnum viget, floret, & ad altiora me protrudit. Auxit affectum non parum industria Generosi Domini Herczegh, cujus quidem singularis in rebus aulicis prudentia, in consilio gravitas, in regendo dex-

teritas, in iudicio æquitas, in rebus discretio, in adversis fortitudo, in conversatione comitas, tanta est, ut vel ipsi longo rerū usu docti admirentur omnes, & mali cuncti virtutes ipsi invidcant. Vnde quantum me promoverit, in humanus sum nimis, si non, dum vivam, pro merito colam. Accesserunt & Clarissimi Domini Præceptoris Pauli Kereszturij diurna nocturnæq; vigilia, multiplex laudata virtus, & assiduus labor, quem quoties animo verso, toties sermones & affectus ejus ruminō. Ad hunc enim dū incultus nimis, annis infans, in literis nullus, lingua tardus, memoriā hebes, ingenio obtusus, accedē, innatā quadam pietate, invictā industriā, miro in me affectu, institutione fidei, præclarā eruditione, morū suavitate à teneris ita me imbuunt, ita donis ornavit, ita ab inscitia vindicavit, ut & mihi merito gratuler, & cum tanquam studiorum parentem, nisi extremē infaniam, venerer. Quorsum vero tuum in me singulare studium, Frater charissime Sigismunde, taceo? Crebris suspiriis vires imminuo, dum tui generis felicitas in mentem mihi redit. Quàm sincera est, & fuit semper tua erga me fraternitas? quàm inestimabilis amor? quàm mirus affectus? quanta fidelitas? quàm magna æquitas? quàm suavis conversatio? Lachrymis mihi potius opus est, quòd ex-

primere non valeam; tantum abest ut mediocriter
ea depingam. Unus erat nobis panis, unum pran-
dium, una coena, unum cor, una anima. Quot lu-
dos, quot jocos, quot scholastica certamina tecum
inierim, vel ipsa recordatio abundè me recreat. Sva-
vior es mihi, Frater Sigismunde, quavis dulcedine,
charior mihi est tua Fraternitas melle & smaragdo,
gratior est mihi tua virtus quavis margaritâ. Habes
animæ divitias, habes corporis dotes, habes fortu-
na bona. Rara fides est in te, rara integritas, rara
constantia: ingenium eximium, judicium acerr-
imum, dulce eloquium. Utinam diutius te tuasque
dotes mihi in scholis amulari fas esset! Verum dum
longiorem moram in scholis meditor, ecce atas
grandior, & Illustriss. parentum votum à te me a-
vocant. Ecce ergo, Princeps Illustrissime, innatus a-
mor mihi arma post libros ministrat? Ecce prodeco,
& prosterno me ad paterna genua, ad pedes, ad ve-
stigia me advolvo. Moriar, si non omnia quæ mihi
in mandatis dederit, promptissimè exequar. Cadant
mihi pedes & brachia, si non in campis, in sylvis,
in vallibus, in secundâ & adversâ fortunâ accurrâ,
& lateri adhæream, dummodò virtute Jehova ex
alto me induat.

Vale jam mortalium charissime, Scholæ nostræ
de-

dæcus, Frater Sigismunde, me totum, mea studia,
meas fortunas tuis obsequiis devoveo & offero.

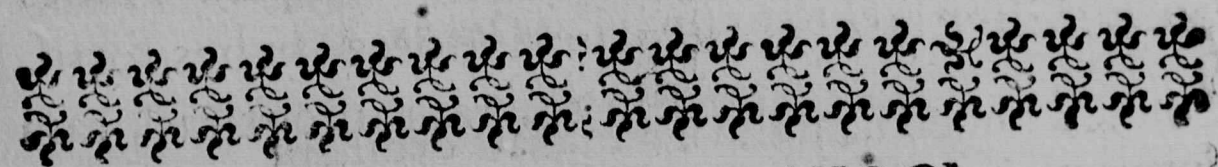
Vale Generose Domine Herczegh.

Vale Clarissime Domine Præceptor, merum &
studiorum meorum columna.

Valete condiscipuli charissimi.

Valete omnes, & mihi ignoscite.

D I X I.

SIGISMUNDVS RAKOCI.

Dum varios rerum casus variasque figuras
Perpendo tacitus, subito stupor occupat artus:
Scilicet est quicquid latâ in compagine mundi,
Cerno nihil firmum, mutantur cuncta per orbem,
Momento exiguo durant mundanaque quævis.
Floribus interdum variis vel gramine circum
Prata virent, postquam facies sævissima brumæ
Cesserit, hæc hodie si gloria fulgeat, omni
Illicò crastina lux viduabit flor:; resumunt
Sylvæ sic parili frondes ratione virentes
Vere calente novo, sed mox ubi frigus acutum
Læserit, horridior demum remeabit amictus.
Nunc sese volucres puro super aëre librant,
Iusibus exercent alas; si fortè rapaci
Accipiter rostro vel edace supervenit ungue,
Dilaniat rigide, vel fallitur aucupis arte.
Sic hominum quandoque solet mutarier omnis

Læritia, & risum contaminat illicò luctus.
 Cernimus arcano conjunctos fœdere, quorum
 Si quis amicitiam vel mutua pectora secum
 Cogitet, horrificam nec mortis solvere falcem
 Possit putet, sed ubi redierunt tempora plena
 Invidiâ, videas hos sanctâ lege solutos.
 O fallax rerum facies, naturaque fallax!
 Cur ita mutaris, nec scis mutata reverti?
 Parcere cur nescis? sine cur discrimine quovis
 A te lex data, lex (proh Juppiter) omnibus æqua?
 Annon te miseret luctu convellere latos
 Affectus animi? Potius solatia cur non
 Conficis? humanam tibi si bona fata dedissent
 Formam, jam gladio periisset forma decusque
 Dudum, vel si non ulciscier ense liceret,
 Continuò tristes strepitarent aure querelæ:
 Sic mihi digna foret querulis te incessere verbis
 Materies; vestrum sperabam quippe favorem
 A me non ullo fugiturum tempore, at cheu
 Toxicæ acerba meo misces sævissima potu;
 Scilicet ista meam pascebat opinio mentem,
 Quòd cum fratre diu liceat traducere vitam,
 Donec parentes traherent mea filia sorores,
 Ulla nec amborum divellere tempora possent
 Vitam: nimirum quorum incunabula primùm
 Junxerunt mores, nutricis ab ubere lactis
 Dum potum tenero deluximus ore, scholari
 Limine post unâ dulci nos pavit Apollo
 Nectare, Pierio calices de fonte propinans,
 Sed planè ignoro furor iste tyrannicus unde
 Venerit, ut nostra hæc convelleret otia. Divum

O ho.

O hominumque fides! ô inclementia fati!
 Noluit in studiis si nos jam vestra morari
 Invidia, hinc cur non ambos de fece scholarum
 Eripuit, Martisque dedit sub signa potentis?
 Sed cur hocce malo, sævaque tyrannide gaudes?
 Ut fratrem raperes solo me in pulvere misso?
 Sed non longa tibi fient hæc gaudia, quippe
 Si modò divellis, non longius ire jubebis,
 Quin nos continua oblectent dulcedine verba
 Mutua; nec nostri fœdus solvetur amoris.
 Sed neque id invideo, quòd me sine Martis alumnus
 Immiscet, grator, quoniam maturior ætas
 Suadet id, & valido præstans in corpore robur.
 Ergo jam dignus Martis sub signa notari;
 Artes nimirum didicit sub Pallade mecum,
 Fulget & ingenio, blando & sapientia vultu.
 Sic ego succrescens olim comitabor euntem,
 Præsidio divi Martis prosternere promptus
 Hostiles turmas, strictoque lacerare ferro.
 Ergo odiosa procul, procul hinc secedat & absit
 Invidia, ut fratri precer omnia fausta Tonantis.

Maxima, mi frater, video sic fata tulisse
 Ut studiis hodierna tuis lux orta diei
 Imponat finem; me ergo discede relicto,
 Perge nec invideo, quin toto pectore lætor,
 Quòd tam fausta tibi cernam pia fata fuisse.
 Jam satis est Musas tot tempora totve per annos
 Tractasse, & dulces dudum Parnassidos undas
 Libasse, ad Martem pergas properare, capesse
 Arma, quibus patriam defende viriliter, hostes
 Contra perversos, queis est insana cupido

Et

Ut mala patrent, & laxis bacchentur habenis;
 Hostili haud pigeat temerare in sanguine dextram.
 Gloria quandoquidem quæ belli est parta triumphis
 Censetur multò longeque perennior esse.
 Nunc mihi parce, precor, si forsitan imbecilla
 Mens mea te læsit; fateor plerumque scholari
 More, meis te percrebrò sermonibus esse
 Offensum, quæso totum id concede petenti,
 Et cum pace scholæ jam desere limina nostræ.

GABRIEL VSZ.

Jam dignum chari pectus referare sodales,
 Ut quoque nos votis concomitemur eum.
 Charus erat nobis, noster vetus ordo beatum
 Reddidit, & noster magnificavit amor.
 Prodeat idcirco jam carmen flore refertum
 Voti, post alius quem dolor iste movet.

GABRIEL PERENYI.

A nobis (video) jucundâ sorte, recedis,
 Quos tecum superi detinuere diu.
 Nube tuam (moneo) obfuscans oblivio mentem
 Nulla tegat, spatio nec minuatur amor.
 In te dona micant, per quæ subvectus ad arces
 Sublimes pergis, sis memor unde venis.
 Huc dum venisses, tua vix tunc membra tenelli
 Firmabant anni, debile corpus erat.
 Linguaque vix modulo distinxit verba loquentis,
 Et sine vox vitiis edita nulla fuit.
 Non tua doctrinâ celebri mens culta refulsit,
 Sed natura parens sola juvabat ope.
 Enutrivimus hîc placidis te rebus adultum,
 Membraque reddidimus viribus apta bonis.

Judicium titubans animo puerile recessit,
 Atque nitent mentis congrua jura viris.
 Ausu clarificat jam te sapientia certo,
 Et res præsidio dirigit ipsa tuas.
 Pieriis Pallas sic te vestivit in ulnis,
 Nutrivit gratum nobiliore cibo.
 Atque tuo subeunt conspectu gaudia pectus,
 Nos quoque deliciis exhilarare soles.
 Dedecus haud famam celebrem labefactat inustum;
 Multos, crede, tui vulnere vincet amor.
 Jam GEORGI felix superis volventibus ito,
 Nos non ingrati pectoris umbra tegat.
 Æqua tibi tandem, nos, si per fata licebit,
 Provida cura piè larga manusque juvet.

MICHAEL ORSZAGH.

Heu dolor, heu lēssūs nostros labuntur in artūs,
 Pestis in obscuris exitialis adest!
 Ecce decus nostrum subito cessabit ademptum;
 GEORGIIUS en dixit, pulchra corona, Vale.
 Gaudia jam pereunt, dulcis sermonis imago,
 Disperiēre sales, disperiēre joci.
 Istum si possem casum mutare dolendum,
 Vellem, nec quicquam gratius usque foret.
 Sed quia sic magni Jovæ veneranda voluntas
 Accessit nobis, est revocare nefas.
 Nunc ergo vadas, qui rexit, teque tuetur,
 Iste regat vestros relligione manus.
 Qui tibi donavit studiorum nobile lumen,
 Ipse tuis dextris pulchra trophæa ferat.
 Sis memor unde venis, armis convellere Musas
 Ne tentes; hostem brachia vestrado ment.

Ut mala patrent, & laxis bacchentur habenis;
 Hostili haud pigeat temerare in sanguine dextram.
 Gloria quandoquidem quæ belli est parta triumphis
 Censetur multò longeque perennior esse.
 Nunc mihi parce, precor, si forsitan imbecilla
 Mens mea te læsit; fateor plerumque scholari
 More, meis te percrebrò sermonibus esse
 Offensum, quæso totum id concede petenti,
 Et cum pace scholæ jam desere limina nostræ.

GABRIEL VSZ.

Jam dignum chari pectus reserare sodales,
 Ut quoque nos votis concomitemur cum.
 Charus erat nobis, noster vetus ordo beatum
 Reddidit, & noster magnificavit amor.
 Prodeat idcirco jam carmen flore refertum
 Voti, post alius quem dolor iste movet.

GABRIEL PERENYI.

A nobis (video) jucundâ sorte, recedis,
 Quos tecum superi detinuere diu.
 Nube tuam (moneo) obfuscans oblivio mentem
 Nulla tegat, spatio nec minuatur amor.
 In te dona mieant, per quæ subvectus ad arces
 Sublimes pergis, sis memor unde venis.
 Huc dum venisses, tua vix tunc membra tenelli
 Firmabant anni, debile corpus erat.
 Linguaque vix modulo distinxit verba loquentis,
 Et sine vox vitii edita nulla fuit.
 Non tua doctrinâ celebri niens culta refulsit,
 Sed natura parens sola juvabat ope.
 Enutrivimus hîc placidis te rebus adultum,
 Membraque reddidimus viribus apta bonis.

Judicium titubans animo puerile recessit,
 Atque nitent mentis congrua jura viris.
 Ausu clarificat jam te sapientia certo,
 Et res præsidio dirigit ipsa tuas.
 Pieriis Pallas sic te vestivit in ulnis,
 Nutrivit gratum nobiliore cibo.
 Atque tuo subeunt conspectu gaudia pectus,
 Nos quoque deliciis exhilarare soles.
 Dedecus haud famam celebrem labefactat inustum;
 Multos, crede, tui vulnere vincet amor.
 Jam GEORGI felix superis volventibus ito,
 Nos non ingrati pectoris umbra tegat.
 Æqua tibi tandem, nos, si per fata licebit,
 Provida cura piè larga manusque juvet.

MICHAEL ORSZAGH.

HEu dolor, heu lēssus nostros labuntur in artus,
 Pestis in obscuris exitialis adest!
 Ecce decus nostrum subito cessabit ademptum;
 GEORGIUS en dixit, pulchra corona, Vale.
 Gaudia jam pereunt, dulcis sermonis imago,
 Disperiēre sales, disperiēre joci.
 Istum si possem casum mutare dolendum,
 Vellem, nec quicquam gratius usque foret.
 Sed quia sic magni Jovæ veneranda voluntas
 Accessit nobis, est revocare nefas.
 Nunc ergo vadas, qui rexit, teque tuetur,
 Iste regat vestros relligione manus.
 Qui tibi donavit studiorum nobile lumen,
 Ipse tuis dextris pulchra trophæa ferat.
 Sis memor unde venis, armis convellere Musas
 Ne tentes; hostem brachia vestrado ment.

44
Ut sic te merito magnus Mars, Pallas & ipsa
Carminibus celebrent tempus in omne suis.
SIGISMUNDVS DEBRECZENI.

Mentis nunc avida traheris quo, hinc GEORGI?
Atque animum motis qui subiere novi?
Armis, ingenio celsa natura beavit;
Virtus te nitida fronte vigere facit.
Quis non te clarum placidis affectibus ambit?
Qui nequit aspectus gaudia ferre tuus?
Vellemus, duri si non te injuria fati
Eriperet nobis, semper adesse tibi.
Hoc tibi clarorum celebris concordia morum
Omne, sic remur, dexteriore tulit.
Gaudia grata cohors Martis festiva capebat,
Et tibi regales ornet amica domos.
Latitia optatos motus deprinder oborta
Pectoris, innumeris te recreetque modis.
Ito jam variis hinc tu decorare decenter
Doribus, hæ rarum nomen habere juyant.
Semper, quos eadem quondam commercia vite
Jungebant, nostri tu meminisse queas.

NICOLAUS NYARI.

Plange noyenarum moestissima turba sororum,
Incipe dispersas seposuisse comas.
Hostis atrox jam nunc involvit turbine cuncta,
Gloria languescit, tristia fata petunt.
Molli quem gremio gestavit grata Minerva,
GEORGIUS est quem nunc fors inimica rapit.
Frangite nunc agedum truculentam flebilis iram
Hostis, ne vestrum dissipet imperium.
Quid facies posthæc nisi mittes otia grata,
Cæsariesque gravis candida colla teget?

Am.

45
Amplexu dulci mulsit vos, sorte furenti
Mens invicta fuit, gaudia mille dedit.
Non potuit vires animi domuisse ferinæ
Fortunæ rabies; firmitus inde stetit.
Lætus in adversis clarorum morte virorum,
Ingemuit nunquam hic, impavidusque fuit.
Ille chorus felix, cujus nunc pergit ad oras;
Hinc fugiat mœror, barbata cuncta sonent.
Ixuat hic trepidans crudelem mente pavorem,
Non diræ mortis flammea tela petent.
Per varios casus tibi firma columna futuros
In rebus cunctis auxiliumque feret.
Ergo precor celsum Numen conservet ad annos
Multos, ut numeres tu sine nube dies.

MICHAEL ORSZAGH.

1. Accessat nunc pavor.
Nam jubila favor
Hujus præbet temporis.
Grata temperies,
Rerumque series
Lætis digesta modis,
Læta quæque poscit,
Lachrymas compescit;
Nemo hic cedat curis.
2. Est ille remotus
Ratione totus,
Pectus plenum dolore
Qui gestat, sterilem
Evomitque bilem,
Hostis infensi more;

Cun-

Cuncta cum serenant,
Alicui ut ruant

Intendit molimine.

1. Ast amor erigit
Cadentem, exigit
Quodvis amico bonum.

Suppetis esto
Illi saepe praesto;
Ne tua queras solum.

Ultrò sis levamen,
Gratumque solamen,
Ipsi te offer totum.

4. Hæc est fragilitas,
Mortalium teras
Ut tales parturiat,

Sua qui fortunâ
Cupiunt benignâ
Regi; neque feriat

Ejusdem spiculum,
Minaxque jaculum
Injuriôsè premat.

5. Ast alios multi
Moribus inculti
Vultu remnunt horrido;

Quod syadet ratio,
Proterva natio
Hoc repellit subito.

Exercet malignè
Nimis ac indignè
Quosvis sæpius male.

6. Odio.

6. Odiosè sperno,
Vitiis cum cerno
Talibus deperditos;

Ingens quatit pavor,
Nimiumque gravor,
Cum sentio obvios;

Vel eorum nomen
Est sinistrum omen:
Tales fuge nocivos.

7. Nimis hoc me terret,
Fortè qui sic erret,
Hæc nunc tenet corona;

Talis quippe foedus
Conspurcaren hædus
Eam, dat noevmenta;

Hinc is submovendus,
Diris devovendus,
Sustineat tormenta.

8. Fortuna hunc beat;
Jam enim transineat
Martios ad milites;

Vigore profusa
Est pugnaci visa
Mens ejus; & indies

Fiet decentibus
Clarus honoribus,
Ausis ambit felices.

9. Si luceret sidus,
Nobis quò sic fidus
Martis chorus gestiret,

G 2

Atque

Atque non dejecto
Potius erecto

Animo nos ambiret.

Pressa mens angore

Decenti vigore

Ad gaudia rediret.

10. Est equidem dolor;

Hic decorus olor

Quod a volet a nobis;

Effet namque seculis

Haud sublatum decus

Nostræ hujus cohortis;

Sed incuso somnum

Nunc fletibus nostrum:

Nam est causa doloris.

11. Mavors hunc expetit;

Per legatos petit;

Usa longo sermone

Minerva recusat;

Se multis excusat;

Orba namque decore

Fieret. Compotes

Voti sunt petentes

Nostræ tandem dolore.

12. Non convenit ut vox

Audiat ferox

Et nobis divulso;

Dimissum Minervæ

Ne ejus caterva

Livore retardato.

Impe.

Imperium Dei

In nos tenet ea:

Colatur obsequio

13.

Pergat: ca jam spes

Alit me, spes

Connumerabit annos

Hunc exhilarabit,

Riteque beabit

Optatissimus honor.

Pramittimus Ducem:

Hic monstrabit lucem,

Ad se quæ deducet nos.

14.

Mens mea gaudio

Perfusa nimio,

Ei quod contigerit

A nobis scjungi,

Martique conjungi,

Latus jam arma petit.

Felix ut nitescat,

Semperque virescat,

Coetus hic noster cupit.

JOHANNES BELDI.

Siste parum gressus, Pallas documenta notavit
Quædam; nunc audi, postea liber eas.

Pauca dabit numero, sed fixis auribus audi;

Si capis & discis ritè, beatus eris.

GEORGIUS LAZAR.

Quæ pietatis, morum, & conversationis rationem
continent, Pallas in certa redegit documenta; quæ dum
ordine recensabit, attentionem imperat.

SL

SIGISMVNDVS RAKOCI

I.
Supplex assidue divinum Numen adores;
Vivere Jova dedit, Jova habitatque mori.

II.
Ilustres, hortor, semper venerare parentes:
Ni facias, titulus jam tuus ille cader.

III.
Sæpius accedas templum, et habitatio Jovæ;
Aspice, non procul est, Deus ipse vocat.

IV.
Vive Deo primum, patriæ post, vive parenti;
Sic tua mortalis vita perennis erit.

V.
Castus sis factis, verbis; meditatio casta
Sit tibi; sic cunctis da documenta bonis.

VI.
Dilige justitiam; satis est pulcherrima justis;
Injusti merces est mala, furca bidentis.

VII.
Esto humilis semper, vultum deponere superbum;
Tutus eris, frangit colla superba Deus.

VIII.
Fallere si discis, laqueos tibi nectere discis;
Cum credes alium fallere, falsus eris.

IX.
Dicere falsa cave; turpe est mendacia posse
Fingere; sed verum dicere ne metuas.

X.
Ebrius esse cave; si quæris vera fateri,
Ebria mens veri non meminisse valet.

XI. Vina

XIX.

Vina bibas modicè, modio non; polluit illud;
Post modium parrem susque canisque capit.

XII.
Dum potas vinum, consuevit ramite vadat;
Si redeat sursum, respice, porcus inest.

XIII.
Non jures crebro, vites perjuriam semper;
Dic est est, non non; sic geminasse fat est.

XIV.
Constans sis semper; pudor est titubatio forti;
Qui titubat, firmum vasta catena facit.

XV.
Non arcana tibi cuiquam commissa reveles;
Si facis, instabilem prodit iniqua fides.

XVI.
Consilium capias primum, post arma capeffas;
Ne sapias serò, ne sera colla premar.

XVII.
Non spernas alios; pueros & consule grandes;
Si spernas, semper diceris esse puer.

XVIII.
Ne tristere nimis; quia mors est mœror inanis;
Esto hilaris; mortis tu tamen esto memor.

XIX.
Proditor esse cave patriæ: nam vivere longum
Non poteris: regnum stabit, at ipse cades.

XX.
Ingenuos quæres famulos, vitabis inertes;
Quos cupis esse tuos, hos, memor esto, cole.

XXI. Rapto

XIX I.

Rapto non vivas, non intret præda furtivas
Ædes, ne rapiat parta paterna Deus.

XXII.

Si quid promittis, solvas; si solvere non vis,
Qualis Epenthesis es, Syncopa talis eris.

XXIII.

Verbosus odi; rara est constantia verbis
In multis; paucis dicere multa potes.

XXIV.

Dum mandant verbis, fac; si neglexeris illud,
Mandatum baculus durius ipse dabit.

XXV.

Hostis sis hosti patriæ, curvoque rescinde
Ense caput, nunquam sit tibi manca manus.

XXVI.

Esto bonus dignis, aliis non; vulgus ut inquit;
Sed bonus esto bonis, tu bonus esto malis.

XXVII.

Tu non sis varius: variis involvere temet
Non valet; in multis postea nullus eris.

XXVIII.

Discas multa pati; vincit patientia multos.
Hæc est vincendi ars; sic mihi victor eris.

XXIX.

Facta canas nulli; virtus non indiget ullo
Verbo; vicinus dum videt ista canet.

XXX.

Virtutes jactes nunquam; res ipsi docebit
Quis sis; commendant facta modesta virum.

XXXI. Tu

XXXI.

Tu socios quæras fidos, morisque profanos
Abjicias; multos perdidit ista lues.

XXXII.

Si quis te laudat, laudantem conspice quis sit;
Cerne sed & laudes, quas tua facta docent.

XXXIII.

Succurras miseris, miseros contemnere noli;
Nos omnes miseri possumus esse, sedas.

XXXIV.

Sæpe tacere juvat; verum dicenda tacere
Non decet; a qua loqui, vana tacere potes.

XXXV.

Filius afflictæ patriæ pater est simul; audis?
Hoc nomen quæras, & mihi magnus eris.

XXXVI.

Circumspectus agas, tacitus circumspice cuncta;
Quæ perdunt alios, hæc tibi pestis erunt.

XXXVII.

Erratum celes minimè dum corrigit alter;
Audi, non pudor est, corrige facta; decet.

XXXVIII.

Assentatores fugias foedissima rerum;
Monstra; ligant multos fune latente bonos.

XXXIX.

Non sis tu parcus; nimium nec largus oportet;
Largus perdet opes, perdit avarus opem.

XL.

Cum dare vis, non dic: Paulò post; decipis illum
Qui petit, & pendet sic sine fune miser.

H

XLI. Quis

XLI.

Quis sis perpendas, & quæ prosapia noscas;
Principis es proles, Principe digna dabit.

SIGISMUNDUS RAKOCL

Crescas in magnum, frater charissime Georgi,
Arte regas mentem, brachia Marte geras.

GABRIEL PERENYI

Tu renoves patriæ fractas virtute ruinas;
Per varios casus membra relapsa leva.

SIGISMUNDVS DEBRECZENI

Esto lux patriæ, spes sis tutissima genti
Nostræ, sis stirpis firma columna tuæ.

MICHAEL ORSZAGH

Herculeas superes vires victricibus armis;
Vestra rebellantes ulio lava premat.

NICOLAUS NYARI

Robur ut est brachijs, animum prudentia firmum
Jungat, & in bello dirigat arte manus.

GEORGIUS NEHEZ

In te crescat amor patriæ, dum vita super sit,
Laus tua sic crescens, non mortura manet.

SIGISMUNDVS DEBRECZENI

Deus qui vitalem spiritum donavit,

NICO.

NICOLAUS NYARI

Ad hunc radiantem diem & conservavit,

SIGISMUNDVS RAKOCL

Divino afflatus tibi precor aditu.

GABRIEL PERENYI

Qui sapientiæ firmo præsidio,

JOHANNES BELDI

Te, quique ornavit claro ingenio,

GABRIEL VSZ

Illustrat mentem raro & judicio,

GEORGIUS NEHEZ

Ex hoc Gymnasio clementer abducas,

GABRIEL PERENYI

Divina voluntas qui sedes ordinat,

MICHAEL ORSZAGH

Defendat supernè, & hostes prosternat.

JOHANNES BELDI

Prodiit Georgius, quem virtus genuit,

GABRIEL PERENYI

Ad arma paratus, vultus ut innuit:

H 2

SIGIS

SIGISMUNDVS DEBRECENI.

Ecce stat, ad nuptus paternos respicit.

GABRIEL VSZ

Venit jam terminus, Princeps Celsissime.

NICOLAUS NYARL

Ut Pallas Georgium donet militia.

SIGISMUNDVS RAKOCI.

Recipe; in ipso est nihil flebile.

GEORGIUS NEHEZ.

Imbuit Minerva inclyta virtute.

MICHAEL ORSZAGH.

Reddimus parenti, spectato corpore.

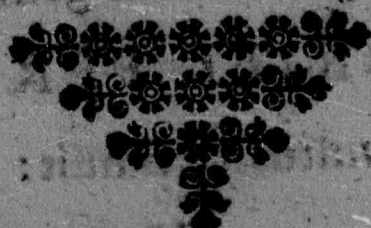
SIGISMUNDUS RAKOCI.

Jam restat ut ipsi nos dicamur

Omnes

Vale.

F I N I S.

Schola triumphata per... Georg. Rakoci
vege